

KVS eert 'moeder van Zuid-Afrika'

Een strijdlustig feestje voor Winnie

Iconische vrijheidsstrijdster of corrupte communiste? Er is geen figuur over wie de meningen zo uiteenlopen als Winnie Madikizela-Mandela. Ze blijft een bron van hoop en verzet voor de Afrikaanse diaspora wereldwijd. De KVS eert haar met een spetterend totaalspektakel.

Give it up for Mama Winnie! FILIP TIELENS

'Dear Winnie' is een fragmentarische en sfeervolle collage, waarbij de cross-over tussen de kunstvormen indruk maakt. © Royel Boom

De openingscène van *Dear Winnie* zet meteen de toon. We zien Winnie Mandela als oudere vrouw, vertolkt door Denise Jannah. Naast haar staan Tutu Puoane en Alexandra Seutin, die in slow motion de Zuid-Afrikaanse aartsbisschop Desmond Tutu parodiëren. Die roemde Winnie tijdens de Waarheids- en Verzoeningscommissie in 1997 om haar jarenlange strijd tegen de apartheid, maar riep haar tegelijk op om zich te vrongschuldigen voor haar fouten. 'Je hebt geen idee hoe het jouw aanzien zou vergroten als jij "het spijt me" zou zeggen.'

Dat was voor Winnie de ultieme vernedering. Hoe was het mogelijk dat uitgerekend zij, die decennialang met gebalde vuist

voorroep in het verzet in de straten van Soweto - terwijl haar ANC-kompanen in het buitenland in ballingschap verbleven - en 27 jaar lang had gevochten voor de vrijlating van haar man Nelson, moest boeten en schuld bekennen? Als de enige belangrijke ANC-activist en als de enige vrouw, naast haar aartsvijanden van het apartheidregime?

Geen biografie

Het verbitterde de 'moeder van de natie' tot aan haar dood in 2018, leerden we uit de documentaire *Winnie*. Daarin streefde filmmaker Pascale Lamche eenzelfde doel na als regisseur Junior Mthombeni, schrijver Filky El Azouzi en muzikant Cesar Janssens met hun theaterspektakel *Dear Winnie*. Ook zij

willen een ander perspectief bieden op Winnie, van wie het imago en de erfenis te lang werden bepaald door haar criticiasters bij het apartheidregime én het ANC (dat een voorkeur had voor de verzoenende Nelson boven de radicalere Winnie).

Maar net zoals Lamche werd verweten dat ze een weinig kritisch heldenspos maakte, kreeg ook *Dear Winnie* in sommige Nederlandse recensies (het stuk is een coproductie van de KVS met het Noord Nederlands Toneel en toerde eerst bij onze noorderburen) de kritiek dat de grens met propaganda dun is. Op de fraudesaken waarin Winnie belandde, wordt niet ingezoomd. Komt wel aan bod, zij het kort: haar vermeende betrokkenheid bij de ontvoering (waarvoor ze werd ver-

oordeeld) en moord (waarvoor ze werd vrijgesproken) van de veertienjarige Stompie Seipei door haar bodyguards.

Kill the boer!

Maar *Dear Winnie* is geen theaterbiografie van A tot Z - dat was voorganger *Malcolm X* uit 2016 trouwens ook niet. Wie weinig weet over Winnie, gaat naar huis met meer vragen dan antwoorden. Maar wél aangevuurd, want deze voorstelling bewijst krachtig hoe 'Mama Winnie' niet alleen een heldin blijft in de Zuid-Afrikaanse townships, maar ook een bron van hoop, verzet en verbondenheid is voor de Afrikaanse diaspora wereldwijd.

En dan vooral voor zwarte vrouwen, zoals de negen speles uit *Dear Winnie*. Van hen heeft al-

leen zangeres Tutu Puoane Zuid-Afrikaanse roots, de andere zwarte vrouwen tussen 24 en 62 hebben wortels van Rwanda tot Suriname. Samen eert dit erg gevarieerde ensemble zowel 'Mama Winnie' als hun Afrikaanse origine via tekst, zang, dans en rap. En dat in het Zulu, Engels, Vlaams én Hollands.

Puoane, in Iegeroutfit, is de muzikale aanvoerder van de troep. Zij initieert de strijdliederen, waaronder het omstreden 'Kill the boer, kill Vervoerd!' - Hendrik Vervoerd was oud-premier van Zuid-Afrika en architect van de apartheid. Maar de vrouwen vertellen evenzeer over hun eigen activisme ('Fuck you Sinterklaas!') en hekelen hoe iets pas racisme is als ook wit en geprivilegieerd vindt dat het racisme is.

Muziekmachines

Daarbij keren ze graag stereotypes om. Denk aan de scène waarin (de oude witte man) Cesar Janssens halfnaakt als attractie wordt tentoongesteld en beschimpt, net als (de jonge zwarte vrouw) Saartje Baartman eind 18de eeuw in Europa. Diezelfde Janssens creëerde ook wonderlijke muziekmachines, zoals blaasbuizen met verschillende toonhoogtes of een rad met ritmisch marcherende legerbottines, hier knap ingezet bij de scène over de opstand in Soweto in 1976 (tegen het Afrikaans als onderwijstaal) en de bloedige onderdrukking ervan.

Dat alles maakt *Dear Winnie* tot een fragmentarische en sfeervolle collage, waarbij de cross-over tussen de kunstvormen

indruk maakt. Niet iedere scène uit de twee uur durende beeldendstromen is even beklijvend - soms ontbreekt de context om alle betekenislagen te ontgronden. Maar dat neemt niet weg dat dit een bijzonder meeslepend ritueel is waarbij de levens- en strijdlust van het podium spát. Als bij het bisnummer ook de Zuid-Afrikanaars in de zaal meezingen, houd je het niet droog. *Anandito Awethu!*

Dear Winnie

★★★★

Van 24/1 tot 1/2 in KVS, Brussel en op 12/3 in De Warande, Turnhout. Morgen leest u in 'de Weekblad' een interview met Junior Mthombeni en Tutu Puoane.

 gopress
Innovating Digital Content

De Standaard/Cultuur 24/01/2020, bladzijden 2 & 3

All rights reserved. Gebruik and reproductie enkel mits toelating van de uitgever via De Standaard/Cultuur

